

MASARYKOVA UNIVERZITA
PRÁVNICKÁ FAKULTA

STATUSOVÉ OTÁZKY ČLOVĚKA II RODINNÉ PRÁVO OBECNĚ MANŽELSTVÍ A REGISTROVANÉ PARTNERSTVÍ

© Zdeňka Králíčková, březen 2022

PRAMENY

■ VNITROSTÁTNÍ

- LISTINA ZÁKLADNÍCH PRÁV A SVOBOD (č. 2/1993 Sb.)
- ZRP (z. č. 115/2006 Sb.)
- OZ (z. č. 89/2012 Sb.)
- ZSPOD (z. č. 359/1999 Sb.)
- OSŘ (z. č. 99/1963 Sb.)
- ZŘS (z. č. 292/2013 Sb.)
- ZMPS (z. č. 91/2012 Sb.)
- ZM (z. č. 301/2000 Sb.)
- ZSZdravS (z. č. 373/2011 Sb.)

■ MEZINÁRODNÍ ÚMLUVY

- ÚMLUVA O OCHRANĚ LIDSKÝCH PRÁV A ZÁKLADNÍCH SVOBOD (č. 209/1992 Sb., čl. 8)
- ÚMLUVA O PRÁVECH DÍTĚTE (č. 104/1991 Sb.)
- ÚMLUVA O OCHRANĚ DĚTÍ A SPOLUPRÁCI PŘI MEZIN.OSVOJENÍ (č. 43/2000 Sb. m. s.)
- EVROPSKÁ ÚMLUVA O OSVOJENÍ DĚTÍ (1967 - č. 132/2000 Sb. m. s.) (*revize 2008 – www.coe.int*)
- EVROPSKÁ ÚMLUVA O VÝKONU PRÁV DĚTÍ (č. 54/2001 Sb. m. s.)
- EVROPSKÁ ÚMLUVA O STYKU S DĚTMI (č. 91/2005 Sb. m. s.)
- NAŘÍZENÍ RADY (ES)

LITERATURA

- *Hrušáková, M., Králíčková, Z., Westphalová, L. a kol.:* Rodinné právo. 2. vyd., Praha: C. H. Beck, 2017.
- *Králíčková, Z., Hrušáková, M., Westphalová, L. a kol.:* Občanský zákoník II. Rodinné právo. 2. vyd. Komentář. Praha: C. H. Beck, 2020.
- *Králíčková, Z.:* Rodinné právo v novém občanském zákoníku. Právní rozhledy, 2013, č. 23 - 24.
- *Eliáš, K.* Co nového doma? Rodinné právo v novém občanském zákoníku. In *Eliáš, K., Havel, B., Bezouška, P., Šustrová, D.* Občanské právo pro každého. Praha: Wolters Kluwer, 2013.

Po roce 1989

- změna hodnotové orientace
- přijetí nové Ústavy, Listiny základních práv a svobod a mnoha lidskoprávních úmluv

- 1992 - přijetí zákona č. 234/1992 Sb., obnoven církevní sňatek
- 1995 - Nález ÚS č. 72/1995 Sb.

- 1998 - přijetí zákona č. 91/1998 Sb., tzv. velké novely ZOR
- 1999 - přijetí zákona o soc. právní ochraně dětí
- 2004 - přijetí zákona č. 422/2004 Sb., o „utajených porodech“
- 2006 - přijetí zákona č. 115/2006 Sb., o registr. partnerství

- 2010 - Nález ÚS č. 244/2010 Sb. (zrušen § 57/1 ZOR)
- 2012 - přijetí zákona č. 84/2012 Sb., novely ZOR

REKODIFIKACE RODINNÉHO PRÁVA

- Věcný záměr Ministerstva spravedlnosti (č.j. 2623/00-L ze dne 29. ledna 2001)
- *Eliáš, K., Zuklínová, M.:* Principy a východiska nového kodexu soukromého práva. Praha: Linde 2001.
- Vládní návrh občanského zákoníku
  - www.psp.cz, č. 362, VI. volební období,
  - www.senat.cz
  - www.prezident.cz (OZ podepsán 20. 2. 2012)
  - [z. č. 89/2012 Sb.](#)
část II Rodinné právo

KONCEPCE RODINNÉHO PRÁVA V OZ

■ TRADICE (KONZERVATISMUS)

- ZAŘAZENÍ RP DO OZ
- AUTONOMIE VŮLE
- KOMPLEXNOST
  - SJM

■ TRADIČNÍ INSTITUTY

- SVÉPRÁVNOST
- EMANCIPACE
- OSVOJENÍ ZLETILÉHO
- CÍRKEVNÍ SŇATEK
- PORUČENSTVÍ
- DOMNĚNKY OTCOVSTVÍ

■ INOVACE

- RODIČOVSKÁ ODPOVĚDNOST
- RODINNÉ BYDLENÍ
- DOMÁCÍ NÁSILÍ

- EVROPSKÉ TENDENCE
  - judikatura ESLP ?
  - Principles of European Family Law by CEFL ?

<http://ceflonline.net/>

SYSTEMATIKA ČÁSTI DRUHÉ OZ

- HLAVA PRVÁ: MANŽELSTVÍ
  - VZNIK MANŽELSTVÍ
  - ZDÁNLIVÉ A NEPLATNÉ MANŽELSTVÍ
  - PRÁVA A POVINNOSTI: OSOBNÍ, MAJETKOVÁ (SJM, VÝŽIVNÉ), BYDLENÍ (NÁJEM), DOMÁCÍ NÁSILÍ
  - ZÁNİK: ROZVOD, NÁSLEDKY PO ROZVODU I PO ÚMRTÍ (DĚDĚNÍ VIZ ČÁST III, HLAVA III)

- HLAVA DRUHÁ: PŘÍBUZENSTVÍ A ŠVAGROVSTVÍ
  - OBECNĚ
  - URČOVÁNÍ MATEŘSTVÍ A OTCOVSTVÍ A OSVOJENÍ NEZLETILÉHO I ZLETILÉHO
  - PRÁVA A POVINNOSTI RODIČŮ A DĚTÍ, ZEJMÉNA RODIČOVSKÁ ODPOVĚDNOST K NEZL.
  - VÝŽIVOVACÍ POVINNOST A PRÁVO NA VÝŽIVNÉ MEZI PŘÍBUZNÝMI A K NEPROVDANÉ MATCE (PRÁVO NA VÝŽIVNÉ Z POZŮSTALOSTI VIZ ČÁST III, HLAVA III)
  - VÝCHOVNÁ OPATŘENÍ
  - NEZL. DĚTI A JINÉ OSOBY

- HLAVA TŘETÍ: PORUČENSTVÍ A JINÉ FORMY PÉČE O NEZLETILÉ DÍTĚ
  - PORUČENSTVÍ A OPATROVNICTVÍ
  - SVĚŘENECTVÍ A PĚSTOUNSTVÍ
  - ÚSTAVNÍ VÝCHOVA

PRINCIPY RODINNÉHO PRÁVA nejen prvních 14

KAŽDÝ MÁ PRÁVO NA RESPEKTOVÁNÍ SVÉHO SOUKROMÍ
A RODINNÉHO ŽIVOTA (čl. 8 EÚLP, srov. § 19 OZ)

- OCHRANA RODINY, RODIČOVSTVÍ, MANŽELSTVÍ (§ 3/2 b OZ)
- AUTONOMIE VŮLE (A JEJÍ LIMITY § 1/2 OZ)
- OCHRANA SLABŠÍ STRANY (§ 3/2c OZ), zejm. DÍTĚTE (BLAHO)
- RODINNÁ SOLIDARITA
- DOBRÁ VÍRA (§ 7 OZ) - legitimní očekávání - poctivé jednání
- DOBRÉ MRAVY (§ 1/2, 2/3 OZ)
- ZÁKAZ ZNEUŽITÍ (§ 6/2, 8 OZ)
- ZÁKAZ PŮSOBENÍ ÚJMY (§ 3/1 OZ)
- NEZÁVISLOST NA PRÁVU VEŘEJNÉM (§ 1/1 *in fine* OZ)

x ZÁSADY INSTITUTŮ

VYVAŽOVÁNÍ: POMĚRNOST CÍLE A PROSTŘEDKU ⁸

INTERPRETACE NĚKTERÝCH POJMŮ

■ MÁ SE ZA TO

vyvratitelná domněnka

- např. otcovství:
§ 776, § 777, § 779, § 783 OZ
- např. zjevný nezáměr rodiče o dítě:
§ 820 OZ

■ PLATÍ

nevyvratitelná domněnka

- např. příjem povinného:
§ 916 OZ
- např. vypořádání SJM: § 741 OZ

■ HLEDÍ SE

fikce

- např. vyjasnění projevu vůle v případě zdánlivého jednání - nepřihlíží se k vadě a hledí se tak, jako by bylo právní jednání od počátku: § 553 odst. 1 OZ
- např. narození mrtvého dítěte § 25 OZ

■ OBDOBNĚ

analogie: podobně

- např. osvojení zletilého, které je obdobou osvojení nezletilého:
§ 847 OZ

■ PŘIMĚŘENĚ

volněji

- např. osvojení zletilého, které není obdobou osvojení nezletilého:
§ 848 OZ

■ NEPŘIHLÍŽÍ SE

zdánlivé právní jednání dle § 551 OZ

- např. souhlas matky k osvojení ihned po porodu:
813 odst. 2 OZ

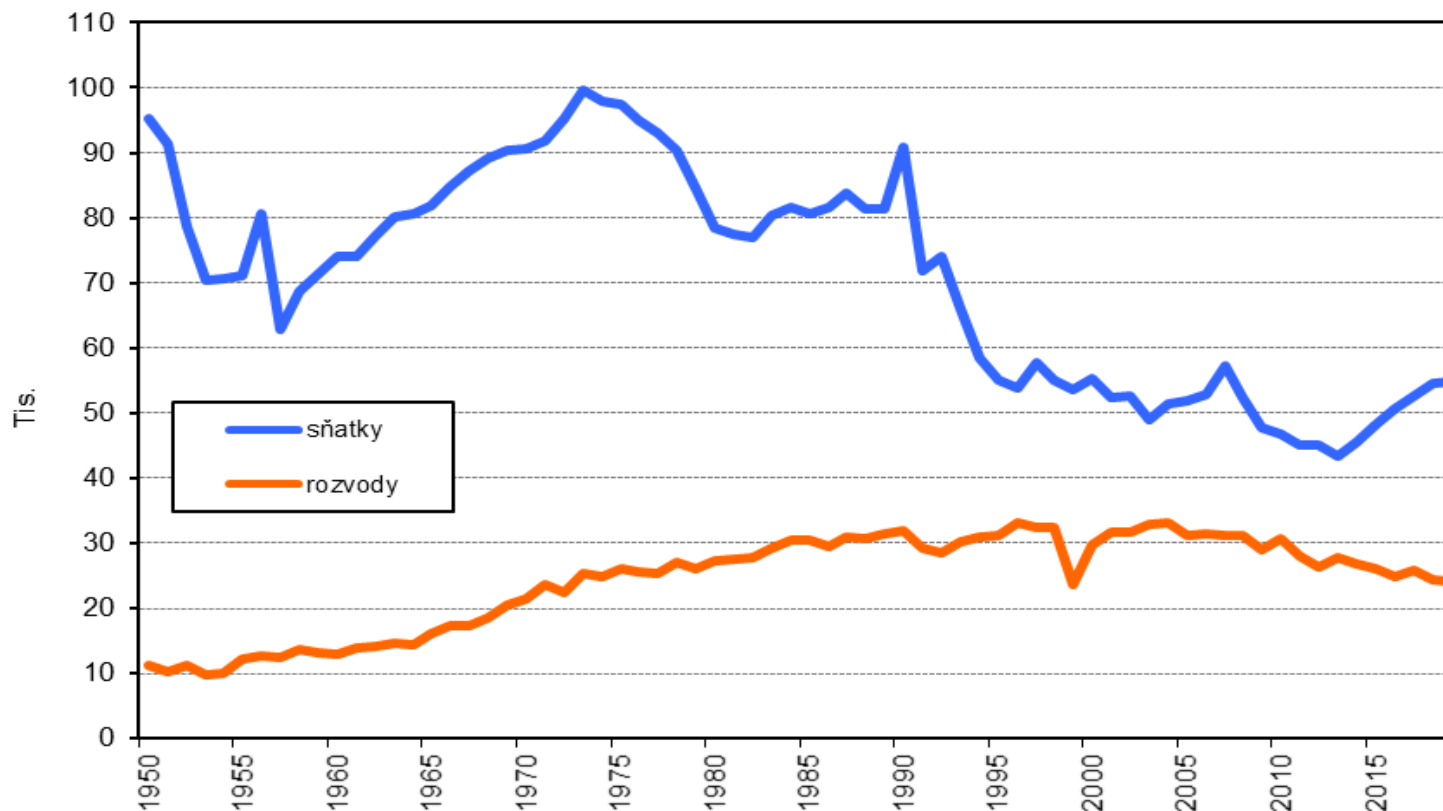
MANŽELSTVÍ

POJEM, SŇATEČNÝ VĚK, PŘEKÁŽKY MANŽELSTVÍ,
FORMY UZAVŘENÍ MANŽELSTVÍ, MANŽELSTVÍ
NEPLATNÉ A ZDÁNLIVÉ, PRÁVA A POVINNOSTI
ZÁNÍK - ROZVOD, NÁSLEDKY

VYBRANÉ STATISTICKÉ ÚDAJE

Sňatky a rozvody v letech 1950-2019

POJEM A ÚČEL MANŽELSTVÍ

§ 655 OZ

Manželství je *trvalý svazek muže a ženy* vzniklý způsobem, který stanoví tento zákon. Hlavním účelem manželství je *založení rodiny, řádná výchova dětí a vzájemná podpora a pomoc.*

ZÁSADY

- osoby různého pohlaví
- monogamie
- solidarita
- rozlučitelnost
- civilní + církevní forma

SŇATEČNÝ VĚK

§ 672 OZ

- zletilí: 18 let (§ 30)
- nezletilí, ale svéprávní: od 16 let (§ 37 - přiznání svéprávnosti)
- nezletilí nesvéprávní - od 16 let, s povolením soudu

§ 367 ZŘS Řízení o povolení uzavřít manželství

návrh nezletilého, který dovršil 16 let

účastníci: ten, kdo chce uzavřít manželství, jeho zákonní zástupci a nově ten, s kým má být manželství uzavřeno

NUTNÝ výslech obou snoubenců

i bez povolení soudu manželství vznikne

problematika prohlášení manželství za neplatné soudem

PŘEKÁŽKY UZAVŘENÍ MANŽELSTVÍ

- jiné manželství/partnerství § 674 OZ
- příbuzenství § 675 OZ
- nové: existence poručenství, svěřenectví a pěstounské péče
- omezená svéprávnost **v této oblasti** § 673 OZ
  - nové: soud nepovoluje uzavřít manželství duševně chorým

problematika prohlášení manželství za neplatné soudem

PŘEDODDAVKOVÉ ŘÍZENÍ - OBLIGATORNÍ

MATRIKA, V JEJÍMŽ OBVODU MÁ BÝT MANŽELSTVÍ UZAVŘENO
VYPLNĚNÍ FORMULÁŘE
PŘEDLOŽENÍ DOKLADŮ (RL, ...)

■ CIVILNÍ

■ TERMÍN SVATBY

■ CÍRKEVNÍ

■ OSVĚDČENÍ >6 měsíců
(dříve 3)

UZAVŘENÍ MANŽELSTVÍ DLE FOREM

OBČANSKÝ/CIVILNÍ

§ 657 odst. 1 OZ

- před orgánem veřejné moci
  - je-li matričním úřadem, kdekoli
  - není-li matričním úřadem, 1 musí mít trvalý pobyt
- před (místo)starostou či pověřeným členem zastupitelstva

a matrikář

CÍRKEVNÍ

§ 657 odst. 2 OZ

- před orgánem oprávněné církve nebo náboženské společnosti

zákon č. 3/2002 Sb., o církvích a náboženských společnostech

- před osobou pověřenou oprávněnou církví

VZÁJEMNÉ KOLIZE ŘEŠÍ § 670 OZ

OKAMŽIK UZAVŘENÍ MANŽELSTVÍ

§ 656 OZ: VEŘEJNĚ, SLAVNOSTNĚ, ZA PŘÍTOMNOSTI DVOU SVĚDKŮ

při obřadu, před sňatečným projevem, prohlášení dle § 665 OZ

- NEZNAJÍ OKOLNOSTI VYLUČUJÍCÍ UZAVŘENÍ MANŽELSTVÍ
- ZNAJÍ NAVZÁJEM SVŮJ ZDRAVOTNÍ STAV
- ZVÁŽILI ÚPRAVU BUDOUCÍCH MAJETKOVÝCH VZTAHŮ, BYDLENÍ A HMOTNÉ ZAJIŠTĚNÍ RODINY

§ 656 OZ: SVOBODNÉ A ÚPLNÉ SOUHLASNÉ PROHLÁŠENÍ O VSTUPU DO MANŽELSTVÍ - § 659 OZ: odpověď ANO na „dotaz“, i jinak

+ § 660, 661, 662 OZ

- DOHODA NA BUDOUCÍM PŘÍJMENÍ:

SPOLEČNÉ, STATUS QUO, ZDVOJENÉ (zákaz řetězení, jako připojované pouze první)

- ZÁPIS DO CIVILNÍ MATRIKY (KNIHY MANŽELSTVÍ) JE POUZE EVIDENČNÍ

VADY PŘI UZAVÍRÁNÍ MANŽELSTVÍ

■ § 677 OZ

- CHYBÍ NÁLEŽITOSTI PROJEVU VŮLE
- CHYBÍ NÁLEŽITOSTI OBŘADU, např. i osvědčení
- V SOUVISLOSTI S OBŘADEM NEBYLY SPLNĚNY NÁLEŽITOSTI, NA KTERÝCH JE TŘEBA BEZVÝHRADNĚ TRVAT

■ § 684 OZ

- nátlak, násilí či pohrůžka násilí
- nikoli bezprávná výhrůžka
- omyl týkající se totožnosti jednoho ze snoubenců nebo povahy sňatečného právního jednání

důsledky vad: viz níže

problematika určení, zda tu manželství je či není a prohlášení manželství za neplatné soudem

DŮVODY PROHLÁŠENÍ MANŽELSTVÍ ZA NEPLATNÉ

■ nedostatek věku (§ 672 OZ)

- 16 - 18 let
- bez povolení soudu

- i bez povolení soudu manželství vznikne
- prohlášení za neplatné:
návrh každého, ne ex offo
- možná konvalidace: 18 let (§ 682) či dítě (§ 683)

■ překážky manželství

■ bigamie (§ 674)

- návrh každého, ex offo
- možná konvalidace:
předchozí status zanikl

■ příbuzenství (§ 675 OZ)

- návrh každého, ex offo

■ omezená svéprávnost v této věci (§ 673 OZ)

- nikoli návrh každého
- možná konvalidace: dítě (§ 683)

■ poručenství, svěřenectví, pěstounská péče

- z povahy věci nelze, NRV zanikla

- **vady projevu vůle při uzavírání manželství** (§ 684 OZ)
  - násilí či vyhrožování násilím
  - omyl týkající se totožnosti jednoho ze snoubenců nebo povahy sňatečného právního jednánímanželství vznikne,
na návrh manžela lze prohlásit za neplatné,
prekluze: 1 rok
- **CO NENÍ RELEVANTNÍ?**
  - např. nezletilý nebo nesvéprávný svědek

DŮSLEDKY PROHLÁŠENÍ MANŽELSTVÍ ZA NEPLATNÉ SOUDEM (PM):

■ STATUSOVÉ

§ 681 OZ

„manželství se považuje za neuzavřené“

ex tunc

status: svobodný/svobodná

■ VE VĚCI SPOLEČNÝCH DĚTÍ A MAJETKOVÉ

§ 686/1 OZ

jako po rozvodu manželství

§ 686/2 OZ

Bylo-li manželství prohlášeno za neplatné podle § 684 (násilí, omyl), je při rozhodování o majetkových povinnostech a právech třeba brát ohled na toho, kdo jednal v dobré víře.

OSOBNÍ PRÁVA A POVINNOSTI MANŽELŮ

§ 687 OZ - základní práva a povinnosti

(1) Manželé mají rovné povinnosti a rovná práva.

(2) Manželé si jsou navzájem povinni úctou, jsou povinni žít spolu, být si věrni, vzájemně respektovat svou důstojnost, podporovat se, udržovat rodinné společenství, vytvářet zdravé rodinné prostředí a společně pečovat o děti.

§ 688 OZ - povinnost informovat - komunikovat

Manžel má právo na to, aby mu druhý manžel sdělil údaje o svých příjmech a stavu svého jmění, jakož i o svých stávajících i uvažovaných pracovních, studijních a podobných činnostech.

§ 689 OZ - povinnost ohleduplnosti

Manžel je povinen při volbě svých pracovních, studijních a podobných činností brát zřetel na zájem rodiny, druhého manžela a nezletilého dítěte, které nenabýlo plné svéprávnosti a které žije spolu s manžely v rodinné domácnosti, a popřípadě dalších členů rodiny.

ZÁKONNÉ ZASTUPOVÁNÍ

§ 696 OZ

(1) Manžel má právo zastupovat svého manžela v jeho běžných záležitostech - *ex lege*.

(2) Manžel právo uvedené v odstavci 1 nemá,
-sdělí-li předem manžel, který má být zastoupen, tomu, s nímž jeho manžel má právně jednat nebo má v úmyslu právně jednat, že se zastoupením nesouhlasí,
-anebo zruší-li soud na návrh manžela zástupčí právo druhého manžela.

(3) Právo uvedené v odstavci 1 manžel nemá ani tehdy, nežijí-li manželé spolu za situace uvedené v § 691 odst. 2 OZ.

USPOKOJOVÁNÍ POTŘEB RODINY

■ § 690 OZ

Každý z manželů přispívá na potřeby života rodiny a potřeby rodinné domácnosti **podle svých osobních a majetkových poměrů, schopností a možností tak, aby životní úroveň všech členů rodiny byla zásadně srovnatelná.** Poskytování majetkových plnění má stejný význam jako **osobní péče** o rodinu a její členy.

■ § 691 OZ

(1) Nemají-li manželé rodinnou domácnost, nese každý z nich náklady své domácnosti; ...

(2) Žije-li s jedním z manželů společně dítě manželů, vůči kterému mají oba vyživovací povinnost, ..., a druhý manžel opustí rodinnou domácnost, aniž k tomu má důvod zvláštního zřetele hodný, a odmítá se vrátit, je tento manžel povinen přispívat **i na náklady rodinné domácnosti.** Důvod opuštění rodinné domácnosti, popřípadě důvod odmítání návratu, posoudí soud podle zásad slušnosti a dobrých mravů.

ROZHODOVÁNÍ O ZÁLEŽITOSTECH RODINY

§ 692/1 OZ

O záležitostech rodiny, včetně volby umístění rodinné domácnosti, popřípadě domácnosti jednoho z manželů a dalších členů rodiny, především dětí, které nenabýly plné svéprávnosti, a o způsobu života rodiny, se mají manželé **dohodnout**.

§ 692/2 OZ

Nedohodnou-li se manželé o podstatné záležitosti rodiny, může **soud** na návrh jednoho z nich **nahradit svým rozhodnutím souhlas druhého manžela**, odmítá-li svůj souhlas v takové záležitosti rodinného života bez vážného důvodu a v rozporu se zájmem rodiny, anebo není-li schopen vůli projevit. Soud však vede manžele především k dohodě.

OBSTARÁVÁNÍ ZÁLEŽITOSTÍ RODINY

§ 693 OZ

Záležitosti rodiny obstarávají manželé společně, nebo je obstarává jeden z nich.

§ 694 odst. 1 OZ - běžné

V běžných záležitostech rodiny právní jednání jednoho manžela zavazuje a opravňuje oba manžele společně a nerozdílně; to neplatí, -sdělil-li manžel, který právně nejednal, předem třetí osobě, že s právním jednáním nesouhlasí.

-Také soud může na návrh manžela pro něho vyloučit následky budoucího právního jednání druhého manžela vůči třetím osobám.

Taková opatření se netýkají právních jednání, jimiž manžel obstarává běžně nezbytné životní potřeby rodiny a jejích členů, zejména dětí, které nenabýly plné svéprávnosti.

§ 694 odst. 2 OZ - ne běžné

V ostatních záležitostech rodiny právní jednání jednoho manžela zavazuje a opravňuje oba manžele společně a nerozdílně, dal-li druhý manžel k právnímu jednání manžela souhlas; ustanovení § 692 odst. 2 se použije obdobně (tj. soud může souhlas nahradit).

Nedovolá-li se však manžel, který s právním jednáním druhého manžela nesouhlasí, pomoci soudu předem, může se dovolat neplatnosti takového právního jednání.

§ 694 odst. 3 OZ - nemají rodinnou domácnost

Nežijí-li manželé spolu za situace uvedené v § 691 odst. 2, právní jednání jednoho manžela v záležitostech rodiny druhého manžela bez jeho souhlasu nezavazuje ani neopravňuje.

MAJETKOVÁ PRÁVA A POVINNOSTI MANŽELŮ

§ 697 OZ Vyživovací povinnost

(1) Manželé mají vzájemnou vyživovací povinnost v rozsahu, který oběma zajišťuje **zásadně stejnou hmotnou a kulturní úroveň**. Vyživovací povinnost mezi manžely předchází vyživovací povinnosti dítěte i rodičů.

(2) Pro vyživovací povinnost mezi manžely jinak platí obecná ustanovení o výživném

viz § 910 a násl. OZ

PODMÍNKOU NENÍ STAV ODKÁZANOSTI NA VÝŽIVU

§ 708 a násl. OZ SJM

SPOLEČNÉ JMĚNÍ MANŽELŮ

- společenství nabytého jmění
- režimy: zákonný, smluvní, rozhodnutím soudu,
- i oddělení jmění
- majetkové smlouvy, včetně důsledků pro případ rozvodu a úmrtí, a rozsudky - evidence „seznam listin o manželském majetkovém režimu“ (§ 35j) - manželé se *mohou dovolat vůči třetím osobám i tehdy, i když tyto osoby nebyly s jejich obsahem seznámeny* (srov. § 35l odst. 1 notářského řádu)

OBVYKLÉ VYBAVENÍ RODINNÉ DOMÁCNOSTI

§ 698 OZ ZVLÁŠTNÍ REŽIM BEZ OHLEDU NA (SPOLU) VLASTNICTVÍ

(1) Obvyklé vybavení rodinné domácnosti tvoří soubor movitých věcí, které slouží běžně nezbytným životním potřebám rodiny a jejích členů; přitom není rozhodné, zda jednotlivé věci náleží oběma manželům nebo jen jednomu z nich.

(2) K nakládání s věcí, která je součástí obvyklého vybavení rodinné domácnosti, potřebuje manžel souhlas druhého manžela; to neplatí, jedná-li se o věc zanedbatelné hodnoty.

(3) Manžel se může dovolat neplatnosti právního jednání, jímž druhý manžel s věcí, která je součástí obvyklého vybavení rodinné domácnosti, naložil bez jeho souhlasu.

§ 699 OZ

(1) Opustí-li manžel rodinnou domácnost v úmyslu učinit tak trvale a odmítá se vrátit, může žádat, aby mu manžel vydal to, co patří k obvyklému vybavení rodinné domácnosti a náleží výhradně jemu. Co náleží manželům společně, si manželé rozdělí rovným dílem, ledaže to povaha věci vylučuje; v takovém případě se použijí obecná ustanovení tohoto zákona o zrušení a vypořádání spoluvlastnictví.

(2) Potřebuje-li manžel to, co patří k obvyklému vybavení rodinné domácnosti, zejména také pro společné nezletilé dítě manželů, které nenabylo plné svéprávnosti a vůči kterému mají oba vyživovací povinnost, nebo pro nezletilé dítě, které nenabylo plné svéprávnosti, bylo svěřeno do společné péče manželů žijící v rodinné domácnosti a v rodinné domácnosti zůstalo, odstavec 1 se nepoužije.

RODINNÝ ZÁVOD

§ 700 OZ

- nejedná o žádný nový typ podnikání, ale o zvláštní případ obchodního závodu, o věc hromadnou,
- účelem je ochrana členů rodiny trvale pracujících pro rodinu a rodinný závod,
- tj. závod, ve kterém společně pracují *manželé nebo alespoň s jedním z manželů i jejich příbuzní* až do třetího stupně nebo osoby *s manžely sešvagřené* až do druhého stupně a který je ve vlastnictví některé z těchto osob,
- na ty z nich, kteří trvale pracují pro rodinu nebo pro rodinný závod (bez společenské či pracovní smlouvy) se hledí jako na členy rodiny zúčastněné na provozu rodinného závodu,
- členové rodiny zúčastnění na provozu rodinného závodu se *podílejí na zisku z něho i na věcech z tohoto zisku nabytých, jakož i na přírůstcích závodu* v míře odpovídající množství a druhu své práce

BYDLENÍ MANŽELŮ

AUTONOMIE VŮLE v. LIMITY

- RODINNÁ DOMÁCNOST - § 743 OZ
- ODVOZENÉ „PRÁVO BYDLENÍ“ - § 744 OZ
- SPOLEČNÝ NÁJEM BYTU MANŽELI - § 745 OZ, nové: lze vyloučit - viz odst. 2
- nové: OMEZENÍ DISPOZIC - § 747, § 748, § 750

USTANOVENÍ PROTI DOMÁCÍMU NÁSILÍ

§ 751 OZ

(1) Stane-li se další společné bydlení manželů v domě nebo bytě, v němž se nachází rodinná domácnost manželů, pro jednoho z nich nesnesitelné z důvodu tělesného nebo duševního násilí vůči manželovi nebo jinému, kdo v rodinné domácnosti manželů žije, může soud na návrh dotčeného manžela omezit, popřípadě i vyloučit na určenou dobu právo druhého manžela v domě nebo bytě bydlet.

(2) Stejně jako v odstavci 1 lze postupovat v případě, že se jedná o manžele rozvedené, jakož i v případě, kdy manželé nebo rozvedení manželé bydlí společně jinde než v rodinné domácnosti.

§ 752 OZ

Omezení, popřípadě vyloučení práva manžela v domě nebo bytě bydlet, určí soud nejdéle na dobu šesti měsíců. Soud na návrh rozhodne znovu, jsou-li pro to zvláště závažné důvody.

§ 753 OZ

Právo domáhat se ochrany proti domácímu násilí má také každá jiná osoba, která žije spolu s manžely nebo rozvedenými manžely v rodinné domácnosti.

§ 3021 OZ

Ustanovení § 751 až 753 proti domácímu násilí se použijí také v případě společného bydlení jiných osob, než jsou manželé.

ZÁNİK MANŽELSTVÍ § 754 OZ

■ SMRT (ÚMRTNÍ LIST)

■ ZMĚNA POHLAVÍ (POTVRZENÍ) § 29/2 OZ

■ PROHLÁŠENÍ ZA MRTVÉHO SOUDEM

- DŮKAZ SMRTI § 26/2 OZ
ROZSUDEK: den, který
platí za den smrti
- DOMNĚNKA SMRTI § 71 OZ
„nezvěstný“
ROZSUDEK: den, který se pokládá za
den smrti

Řízení: § 54 a násl. ZŘS

Zrušení rozhodnutí: § 76 OZ manželství

x PROHLÁŠENÍ ZA NEZVĚSTNÉHO
ROZSUDEK: den, kdy nastaly účinky
nezvěstnosti (význam např. pro I.
domněnku otcovství)

DŮSLEDKY ZÁNIKU MANŽELSTVÍ SMRTÍ

■ STATUS:

VDODA/VDOVEC

■ MAJETEK:

VYPOŘÁDÁNÍ V RÁMCI
ŘÍZENÍ O DĚDICTVÍ

§ 98 a násl. ZŘS

ŘÍZENÍ O POZŮSTALOSTI

PRÁVO NA ZÁKLADNÍ VYBAVENÍ
RODINNÉ DOMÁCNOSTI - ex lege
§ 1667 OZ, ne odluka

■ BYDLENÍ

■ SPOLEČNÝ NÁJEM

§ 766 OZ *ex lege* pozůstalý

■ VÝLUČNÝ NÁJEM

přechod dle § 2279 OZ

■ SJM/PODÍL

■ ODVOZENÝ PRÁVNÍ DŮVOD

zánik, ale soud: věcné břemeno dle
§ 767/2 OZ

■ VÝŽIVNÉ

■ § 1666 OZ

právo na zaopatření

ROZVOD SE ZJIŠŤOVÁNÍ PŘÍČIN ROZVRATU OBEČNÁ ÚPRAVA, § 755 OZ

princip: kvalifikovaný rozvrat (ne vina, ne dohoda)

§ 755/1 OZ

„Manželství může být rozvedeno, je-li soužití manželů hluboce, trvale a nenapravitelně rozvráceno a nelze očekávat jeho obnovení.“

- objektivní stav
- příčiny: objektivní, subjektivní

ROZVOD S KLAUZULÍ PROTI TVRDOSTI

§ 755/2 a) OZ „zájem dítěte“

„Přesto, že je soužití manželů rozvráceno, nemůže být manželství rozvedeno, byl-li by rozvod v rozporu“ se „zájmem nezletilého dítěte“ manželů,

- které nenabylo plné svéprávnosti,
- který je dán zvláštními důvody,
- přičemž zájem dítěte na trvání manželství soud zjistí (*ex offio*) i dotazem u opatrovníka jmenovaného soudem pro řízení o úpravu poměrů k dítěti na dobu po rozvodu

ROZVOD S KLAUZULÍ PROTI TVRDOSTI

§ 755/2 b) OZ „zájem manžela“

„Přesto, že je soužití manželů rozvráceno, nemůže být manželství rozvedeno, byl-li by rozvod v rozporu“ se „zájmem manžela“, na návrh tohoto manžela:

kvalifikovaný nesouhlas:

- na rozvratu manželství se porušením manželských povinností převážně nepodílel
- rozvodem by mu byla způsobena zvláště závažná újma
- mimořádné okolnosti svědčí ve prospěch zachování manželství
- ochrana před rozvodem není absolutní
  - odluka alespoň tři roky
  - ochrana ve sféře majetkové: výživné, SJM

ROZVOD BEZ ZJIŠŤOVÁNÍ PŘÍČIN ROZVRATU - TZV. SMLUVENÝ, § 757 OZ (faktický stav x formální právo)

soud nezjišťuje příčiny rozvratu a manželství rozvede, pokud dojde k závěru, že shodná tvrzení manželů ve věci existence rozvratu a záměru rozvodu jsou pravdivá

- připojení se, resp. společný návrh
- tvrdí se rozvrat, nikoli jeho příčiny atd.
- na rozvod je právní nárok
- důsledky rozvodu:
  - nejen statusové,
  - ale i komplexní majetkové vypořádání

ZOR
„Soud nezjišťuje příčiny rozvratu a manželství rozvede ... má se za to“
dříve domněnka rozvratu

předpoklady

- manželství v délce 1 roku
- odluka v délce 6 měsíců/+ *definice odluky § 758 OZ*
- shoda nejen o rozvodu: společný návrh či připojení se
- ale i o vypořádání (smlouva):
  - majetku (zejm. SJM)
  - bydlení
  - a fakultativně stanovení výživného rozvedeného manžela

Rozvod rodičů s nezletilými dětmi

§ 755/3 OZ

- relativní zákaz rozvodu
- dokud soud péče o nezletilé nerozhodne o úpravě poměrů k nezletilým dětem pro dobu po rozvodu dle § 906 a násl.
- péče, výživa, styk: dohoda/schválení nebo autoritativní rozhodnutí
- dítě je účastníkem řízení, musí být zastoupeno kolizním opatrovníkem
  - lze spojit s řízením ve věci odvolky rodičů - § 908 OZ

§ 755/2 a) OZ

- absolutní zákaz rozvodu
- klauzule proti tvrdosti
- rozpor se zájmy nezletilých dětí daný zvláštními důvody
- ex offo
- dítě není účastníkem řízení o rozvod
  - dítě bylo zastoupeno kolizním opatrovníkem v rámci řízení o úpravě poměrů pro dobu po rozvodu dle § 906 a násl. OZ

I. Osobní péče (výchova v užším smyslu)

§§ 906, 907 OZ - výkon rodičovské odpovědnosti po rozvodu, 908 OZ - výkon při odluce

- individuální
- společná
- střídavá

zásady:

- „nositelství“
rodičovské
odpovědnosti
- zásadně dohoda
- zájem dítěte
- kontinuita, stabilita

II. Výživa

§ 910 a násl. OZ

zásady:

- právo dítěte na stejnou životní úroveň jako rodiče § 915
- nikoli spotřební charakter (úspory) § 917
- potencialita příjmů § 913/2

- rodič zaměstnanec
- rodič podnikatel
  - domněnka příjmu § 916
- rodič s výkyvy příjmu
  - zálohování § 918
- rodič nezaměstnaný
- rodič ve výkonu trestu
- rodič sociálně potřebný

III. Styk – osobní kontakt

§ 887 OZ

- součást RO dle § 858 OZ
- právo dítěte na kontakt s oběma rodiči
  - mnoho forem
  - dohoda rodičů v. soud:
§ 891, § 888 OZ
    - úprava: podmínky
      - asistovaný - řízený styk
      - oddálený styk
      - styk na neutrální půdě
      - plán navykacího režimu
    - omezení
    - zákaz

§ 872 OZ - vazba na
zbavení/omezení RO

- bránění ve styku
  - opakované a bezdůvodné: § 889 OZ
    - změna poměrů a nové rozhodnutí
- právo dítěte na kontakt s jinými osobami - „rodinná pouta“
  - prarodiče a sourozenci
  - vzdálení příbuzní
  - jiné osoby blízké

PROCESNÍ ASPEKTY ROZVODU

§ 383 a násl. ZŘS „zvláštní řízení“

- místní příslušnost: zásadně poslední spol. bydliště § 383 ZŘS
- návrh: jeden z manželů nebo oba § 384 ZŘS
- účastníci: manželé § 385 ZŘS
- dokazování: zásada projednací, ale „zájem nezletilého dítěte“
ex offio vyšetřovací § 390 ZŘS
- vždy jednání, zásadně výslech § 389 ZŘS (ne § 115a OSŘ)
- zpětvzetí návrhu a nesouhlas druhého: neúčinnost § 387 ZŘS
- klid řízení § 392 ZŘS, zmeškání jednání § 391 ZŘS
- vyloučení odvolání v případě „vyhovění“ společnému návrhu § 395 ZŘS
- vyloučení mimořádných opravných prostředků § 398, § 30 ZŘS

PROCESNÍ ASPEKTY ROZVODU RODIČŮ S NEZLETILÝMI DĚTMI

řízení nesporné: § 466 a násl. ZŘS

- rozhodování o úpravě poměrů nezletilých dětí pro dobu po rozvodu (os. péče, výživa + styk)
- návrh: rodiče/-čů dítěte (ex offio)
- místní příslušnost: obecný soud dítěte § 467 ZŘS
- účastníci: rodiče a dítě
  - „zůstáváme rodiči“ - oblig. dohoda dle § 757 OZ
  - participační práva dítěte
  - zastoupení dítěte: kolizní opatrovník § 469 ZŘS
- účinnost: právní moc rozsudku o rozvod

DŮSLEDKY ROZVODU

- status: rozvedení
  - všechny „typy“
- možnost návratu k předchozímu příjmení
  - § 759 OZ - do 6m
- majetek: zánik SJM
  - § 757 OZ: rozvod = komplexní řešení
  - ostatní „typy“:
    - nutnost následného majetkového vypořádání
- zánik společného nájmu bytu, odvozeného důvodu atd.

VYŽIVOVACÍ POVINNOST MEZI ROZVEDENÝMI MANŽELY

§ 760 OZ obecná

- stav odkázanosti na výživu mající původ v manželství
- délka manželství a doba od rozvodu
- zvláštní: 760/2 a) - e)
- *přiměřeně*
- doba neurčitá

§ 762 OZ tzv. sankční

- oprávněný rozvrat převážně nezapříčinil a závažná újma
- *stejná životní úroveň*
- nejdéle na 3 roky
ne: domácí násilí

BYDLENÍ PO ROZVODU

- společný nájem § 768 OZ
  - dohoda
  - soud zruší a určí:
    - způsob náhrady
    - tzv. právo bydlení (viz § 767/2 OZ)
- odvozený důvod § 770 OZ
  - např. prarodiče mají právo žádat vystěhování 2. manžela
- výhradní nájem, výhradní vlastnictví § 769 OZ
  - dohoda
  - soud určí:
    - povinnost 2. se vystěhovat
    - tzv. právo bydlení (viz § 767/2 OZ, věcné břemeno)

REGISTROVANÉ PARTNERSTVÍ

POJEM, VĚK, PŘEKÁŽKY MANŽELSTVÍ, FORMY
UZAVŘENÍ, PARTNERSTVÍ NEPLATNÉ A ZDÁNLIVÉ,
PRÁVA A POVINNOSTI
ZÁNIK - ZRUŠENÍ, NÁSLEDKY

ODLIŠNOSTI OD MANŽELSTVÍ

- OSOBY STEJNÉHO POHLAVÍ
- VĚK 18 LET BEZ VÝJÍMKY
- JEN CIVILNÍ/OBČANSKÁ FORMA
- VYŽIVOVACÍ POVINNOST: STEJNÁ ŽIVOTNÍ ÚROVEŇ
- NEEEXISTENCE SPOLEČNÉHO JMĚNÍ MANŽELŮ
- NEMOŽNOST SPOLEČNĚ OSVOJIT DÍTĚ, RESP. OSVOJIT DÍTĚ PARTNERA
- NEEEXISTENCE ODVOZENÉHO PRÁVNÍHO DŮVODU BYDLENÍ nebo SPOLEČNÉHO NÁJMU *ex lege*
- OCHRANA PŘED DOMÁCÍM NÁSILÍM
- ZRUŠENÍ PARTNERSTVÍ SOUDEM: FAKTICKÁ ODLUKA
- VYŽIVOVACÍ POVINNOST PO ZRUŠENÍ: JAKO MANŽELÉ ⁴⁹